

پرستنه — ۱۵ مایس ۱۳۴۰

برنجی سنه — نومرو ۱۴۱

آبونه شرائط ،
سنه لک ۲۵۰ ،
آلغی آیلغی ۱۲۵
فوق العاده نسخهلر
ایچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غرومدر .

مجموعه من هیئت نتیجه
طبی تفسیر ایدلمه
آثار اعاده ایدلمه .

ملکی مخصوصه

اداره خانه : باب
عالی حاده سنه
وقت مطبعه سنه
متصل گوشه
باشنده نومرو « ۱ »
صاحب و مدیری
محمد مسیح

اردن بسر کوندر بر میقرار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، فنی ، رسمی مجموعه در

کتابیات :

رسمی و غیررسمی تورک تاریخ

مؤلی : دوکتور رضا نور ، برخی جلد ، ۱۹۶۴
مطبعہ طارم ، ۳۷۷ صفحہ ..

اخیراً تاریخ ایله اشتغالین خبردار اولمادیقمز رضانور بکک تورک تاریخی ادلی برتری انتشار ایتدی . مؤلفک تاریخ ایله درجہ علاقہ سی بیلیمدیکیم ایچین کتابی اہمیتله او قودم . هرکک تحت تصدیقده درک تورک تاریخک خطوط اساسی سی کو سترن برارہ مالک دکاز ، بناءً علیہ هنوز اساس معلوماتی حاوی بر اریز موجود دکل ایکن و آدور وادہ کی علمی تدقیق لری لایقلہ تعقیب ایدہ من کن تاریخمیزک تقرری حادثہ لری حقتہ علمی تدقیق وجودہ کتیرہم هم ملککک احتیاجی تطمین جالیشماق ، هم ده بوکون امکان خارجده اولان برشی ممکن قیلمہ جهد ایتک دیمکدر . بن بوقاعی بیلهدیکیم ایچین نشر اولونان تورک تاریخلریک هانکیسی خاقی ایسه اونک ده فاضلہ فالدلی اولاجنہ امین . چونکہ تاریخمیزی اولا خلقه اوکرتلی زر . صنف منوران ایسه راجعی اثرندن ده اوکرمہ بیلیر .

خاقی یازیش اولق اعتباریله رضانور بکک اثری جوق شایان استفاده در . لکن مؤلف دهاموالی تدقیقاده بولونغانی ایچین مع التأسف بو کتابده تورک تاریخک عمومی برقروکی سی چیزه مه مکدردر . هیچ اولماز ایسه عمومی مطالعہ لر صبره سنده تورک تاریخک قوش باقیشی برقروکیسی چیزلش اولسه ایدی؛ کتابدن ایدیلجک استفاده شہرہ که ده فاضلہ اولوردی .

صوکرہ مؤلف هیچ قید احتیاطه رعایت ایتہرک بوتون نورانیلری تورک عدا بدیسور؛ بونلر میانده ماجارلری ، قیلری حق اسکیولری بیلہ تورک عدا جمہ سی جوق شایان تعجب ویا ده

جہیمس بر جوق اساسلری مصاحبه اسلوبیله او قدر جانی اولارق یازمشردر . شکیب بک اسلوبک کوزلککندن هیچ بر شی غائب ایتدیرمه مشدر . لسانیمز کچمش اولیہ ترجمہ لر واردر که بعضاً انسان اصنافی او قوفنی ترجیح ایدر . تریہ مصاحبه لری ایچون دیہ بیلیرم که کتابک اصنافی آرتیق بزم کی کورمه کوزوم قالامشر . اُرک الک انچه ذوقی بیلہ ترجمه سنده کورہ بیلیرسکزر . تاریخ فلسفه مدرسی

محمد امین

تحقیق ایتدیریلہ بیلہ چکنی دوشونمک ، بر طرفندن ده غیر معین امکانلردن هانکیلریک انتخابی و هانکی استقامتده انکشافلریک تأمین ایدیلیسی لازم کله چکنی بیلیمک مجبوریتده در . شو حالده تریہ بشریہ مسئلہ سی بوماکانلرک تحقیق ایتدیریلہ سی احتیاجک بر ندیجہ طبیعہ سیدر ، امکانہ تحقیق اراسنده واسطه ده لساندر ، مربی بوماکانلر او زرنده بورور . اونک ایچون تریہ هرشدن اول صنعتدر . جسمه کورہ صنعت علمدن بسپتون باشقه یعنی علمی آشان وطاشان برشیدر . بوتون نظری معرفتدر ، بوتون مفهوملر شأنتک تبدیل شکل ایتش جزو لریدر . حال بوکده صنعتک محصولی اترلر بولہ دکدر . آثار صنعت شأنه الک یاقین حقیقتلردر ... تریہ بر علمه بالخاصه روحانیہ استیاد ایدرسده علمک ساده جہ بر تطبیق صایلاماز مریبک علمی ذکا و حریتله استعمال ایدن نام معناسیله نفیس بر صنعتدر . صفحه ۲۵ ، ایسته بونک ایچوندر که تریہ نی شو ویا بوعلمک ، مثلاً تجربی روحانیک بسط بر تطبیق ظن ایدنلر مربیہ جوجوق محقق ایله مترافی حریت ورمکسزین قاعدہ لر کو سترلر ، بر جوق یا کیلورلر . به داغوزی به بولہ باغلا ناجق امید سرا بدن باشقه برشی اولاماز .

جیمس بوجمقی اولیہ جاذب بر اسلوبه اکلاتیور که انسان موقوفه بو قدر یاقیندن تمان ایدن بوجوق قیمتی متفکرک دهامی قادیسینده حرمتله قاریشیق حیرت دویمقدن کندیسی آلاماور . بلکه بعضی قارہ بعضی صحیفه لری بسط بر اکلاتیش عدا ایدر . بلکه قلابیق به داغوزی به کوزی الیشانلر بو سیال اسلوبه کندیلری اوبدیرامازلر . چونکہ اونلر اولاً ، ثانیاً ... لرله آریلش قاعدہ لر بولق ایسترلر . فقط بیلیملری بک بو بسط کور دیکنز اکلاتیش جانک افاده سیدر . بو افاده انجق بولہ سیال اولابیلیر . شأنتدن او زافلا شاد جہ نونی اولیہ بر طاقم قورو مفهوملره ، دستورلر صوقابیلیری ؟

بوازی قارلرہ توصیه ایدر کن کتابی خلاصه ایتک ایستریم فقط شکیب بک مدخلده جیمسک تریہ نظریاتک خطوط اساسی سی او قدر کوزل کو سترمش که جیمسک کتابنده مدافعه ایتدیکی اساسلری ایضاح ایچون فاضلہ بر شی سولیمک بن امکان کورہ مدم . متنی خلاصه ایتک قالمقه جساتر ایدہم . چونکہ او وقت امین که کتابی اولدینی کی کو سترمه میه چکم . هم بونلره نه حاجت . کتاب ویلیام جیمسکدر . ترجمہ نی شکیب بک یامشردر ، اُرک موضوعی تریہ در . بو قدری بوتون مرییلری علاقہ دار ایتک ایچون کافی دکلمی ؟

ص ۳۸ ده جینجده کی هیونگ - نو آدینک ترجمه می ده
یک یا کشیدر . هیونگ - نو قطعاً بیان دوموزی مناسبه
کیر .

ص ۴۵ ده مؤلفک هیکسوسلری تورک عدایمه می ده چوق
شایان تعجب ..

ص ۴۷ ، س ۱۲ ده اوغوزلرله موغوللرک برادرلینی
سویله مکده آرتق مبالغه نك حد قصه سواسته وارمقدر . صوکره
اثبات یوللی تاریخ ایله علاقه می اولمایان برافسانه نك (ص ۵۲ ،
س ۱۵) کوسترلمی دهی مؤلفک بو خصوصده کی تدقیقاتک اک
استدائی معلوماتی ده بیله مدیکنی کوستریور .

ص ۵۴ ده رضا نورک اولجه یابدینی کی تین - شان ایله
کین - شان داغ لری بر برینه قاریشدر ییور؛ بو قاریشدرمه اولجه
مهم برصونده اولدینی حاده بورده ده ا زیاده وضوع کسب
ایدیور .

ص ۵۵ دهی ۳۸ نجی صحیفه ده کی خطا تکرار ایداشدر .
ص ۵۶ ، ۵۷ ده کی توری قیسه لری ده قطعاً استفادینی
موجب اولامیه جقدر . چونکه مؤلف بر آذ علم ذهنیتی کومه دیکی
ایچین موغول قبیله لرله اوزورک قبیله لرینی بر آرایه قاریشدریمش ،
ایقلامه می کوچ برحاله کتیرمشد . رضا نورک هیچ اولماز
ایسه بوقیله آدلری یازنجی اوغلی علی افندی نك سلجوقنامه سندن
آلمش اولسه ایدی ، ده ا ای اولوردی . یازنجی اوغلی بیله -
که مرادانی زماننده یاشامشد . - موغوللرله تورک لری بر برندن
آیریمش ، اصلی موغول اولوب صوکره دن تورکشمش کی بر
طاق تصنیفلر یایارق بوقیله آدلری صیرا لامشد .

ص ۶۱ ، حاشیه ۱ ده سزایا علمه علاقه می اولمایان معلوماته
دولو .. هتتیلرک تورک لکسندن باحث بو صحیفه لر علمی بر قیمت
ویریه می جکی کی او قومنه بیله ده کز ..

ص ۶۶ ، س ۲۰ ده موغول دیلی حقنده بویوک بروقوسرلقله
یازیلان یازیلرده یک معلوماتر و شاهدر . موغولیه تورکجه ایله
«فتحه یاری» یاقین مشترک ، دکادر . مؤلف اوروپاده باصیلان
مشهور موغولیه ، روسیه ، فرانسه رجه بویوک لغت کتسانی
کورمه می ایسه استانبولده ده ا کی طبع اولونان این مهنا لغته ده
باقامشمی ؟ ..

ص ۸۰ س ۲۳ ده جینده حکمران اولان هیا سلاله سنک
تورک اولدینغه دائر یازیلان معلومات یک شایان حیرتدر . هیچ
بر تاریخده بویله بر قید یوقدر . آرتق بو فاحش مبالغه می مؤلفه

دوغریلی شایان استغرابدر . واقعا صوکره زمانده سووژو آدی کنج
بر مستشرق اسکیمو دیلی ایله او . - آئی داللری مقایسه یده رک
اسکیمو لسانده کله ابتدالرنده کی (ق ک) برینه فین - اوغور
دیلنده (پ ، ف) قوللایسیدینغی ادعا و اثباته چالیشدی .
لکن بونلر هنوز نظریه حائله بیله کله مشدر . بو ادعا به
قاری مشهور پروفور ژاندهی دهی آئی لسانلری ایچ
ایشله غزدن اول بو مقایسه لی تجربا نك ناموس اولدینغی
سویله مشدر . بناء علیه بزم ایسه بوتون بو تدقیقات و تجربا تندن
بی خبر اولارک محضاً ملیت غیری کوئمک اوزره بر چوق
قوملری تورک اصلندن کوسترمه من علم ذهنیتی طاشیادینغی
کوسترمکن باشقه بر نتیجه ویرمن .

بالکیز مؤلف (ص ۱۸ ، س ۲) ده بر تک سطرله
جینده موجود اولان تورک لردن بحث ایدیور که ؛ بوراده یک
حقلی در . فی الحقیقه بویوک جینده برلشمش ، جینجه قونشان
یک چوق تورکر وارددر . بوتورکرک بر قسمی تورکجه آلامش لر
حق بر قسمی ده تورک دیلی اونوماش لردر . رضا نورک
ماجارلردن ، اسکیمولردن بحث ایده جکی برده بو تورک لردن
بحث اتیش اولسه ایدی ؛ حقیقه ده ا فضله یاقلاشمش اولوردی .
کتابده فقرات اعتباریه یک چوق خطا وار ایسه ده یک
نظرده کوزه ایلشیدن بعضی لری قید ایدیورم :

ص ۱۹ ، حاشیه ۳ ده تین - شان داغه تورکرک آلتون
داغی دیکلری یا کشیدر ، ظن ایدرم . تین - شان داغه
آلتون داغ دیزلر . آلتون داغ باشقه در .
ص ۲۰ دهده یشیل اوکوزک جینجه اسمی ایله صاری نهرک
آدی کتابک اک نهایتده دوزه تیلیمک چالیشیمش اولسنه رغماً
بر بریه قاریشدریمش اولسه کرک ...

ص ۲۸ ده وضعت طبعیه ذکر اولونورکن بر مناسبت
کتیرله رک لسانی بعض ایضاحاته کچلمش .. مؤلف بونی ده ا
یک چوق بردهده یایور ؛ هیچ اولمازسه بونلر حاشیه لرد
طوبلاشمش اولسه ده ا ای اولوردی . لکن کتاب خلقي بر
بو ماهیت عرض ایتدیکی ایچین بعضاً تلقین صورتنده بویکی
ایضاحات مفید کوروله یاییز . فقط ایضاحاتک تلقینی بر ماهیتی
حاضر الموسی مشروطدر .

ص ۳۷ ده «بوتون تورانیلر بوتون تورک لردر» تعبیری ده
یک یا کش ظن ایدرم . هر تورک تورانی اولاییار ایسه ده
هر تورانی تورک اولماز .

اسناد ايتك ايسه مديگمدين عجا بو ايم يرينه باشقه بر آدمي يازيلاجقدي ... ديه دوشودنم فقط كتابده بوسالامك ۳۲۰۰ سنه سنده اولديني يازيلمشدر؛ بوسالاه جنك ايلك خانداني اولان هاياسلاهيله ثوفاني ايتكدهدر . بناء عليه بوني راي زهولعد ايتك احباب ايديبور .

ص ۸۱ ده مديليلرك تورك اولديني جقنده كي سطرلرده بك شايان استفرايد . يالغكي صوك علم جرباني آسيانك برقم مهمينه . آرين عرقه منسوب قيله وحكومتچكلرك موجود اولديني انبات ايدركن بويه بر ادعاه بولونمق بك عئيدر . ص ۸۴ ، س ۴ ده كي هيولغ نو حكمدارلري عنوان دنجي ياكش يازيلمشدر . عنوان «يان سوب» دكل تازوودر . صوكره بو عنوانك هيولغ-نورلردن اول موجود اولان توركلره عائد اولديني سويله نيمي بو خطابي ايكي قاتني ياشم اولوبور .

ص ۹۸ ده بولوغ تنيك شعري ده اصل كتابه ده كي يازيلديني وجهه استساخ اولوماديني كي زكي وليدي ائدينيك كيتابنده كي كه ده يازلاماشدر . شعرك ايلك مصراعي ويكرمي كون اوتوروب ، دكل ويكرمي كون اولوروب ، در .

ص ۱۰۶ ده مشهور توركلوغ طومس نكده هلدنغفورس دارالفنوي مدرسلارندن اولديني يازيلور ؛ بو خصوصده هيچ معلوماتدار دكل . بيم بيلديكم طومس نكده قوبهاغ دارالفنوي مقاييسلي فيلولوي مدرسي در .

بوتون بو تفصائليرنه مقابل كتابك ايكي بوبوك مئني واركه ؛ هم تصنيف خصوصده كي ياكش شعري هم ده هر تورك تاريخي منقسمه باهر اولان خطالري بر طرف ايتدريمكده در . بويه منبتلرك برسي كتابك تماماً خلقي ، ديكرى ده معين بر عقيدة اوزرنده تلقين برماهي حائز اولمسي در . هيچ شهسزكه مؤلف ، توركلك عشقي بك درين بر صورتده حس ايتمشدر . كوچوكدن برى درين بر عشق وانجذاب بايه مجلوب اولديتم مقدس بان تورانيزم فكركنك كتابك هر برنده تقريسي اولومسي بكا ديكر خطالري دنجي اونوندردي .

صوكره مؤلفك واسع رتبي اولماقنه برابر چينجه ده كي تورك تاريخه دائر معلوماتك اهميت ولزومني لايقيه دويه بيلديكي (ص ۷۴ ، س ۱۴) ده كي ايضاحاله توضح ايديبور في الحقيقه چينجه اثرلرده بزم تاريخمه دائر جلدلرجه معلومات دولودركه ؛ بونلرك قسم اعظمي آروپا ديللرينه نقل ايدلمشدر . صوك دولرك سيلولوي طللرلده بوجهي اهمال ايتكمده اولديغندن

بوبر

— سيلينين ايز —

أميرك قيزي ، برگون ، نه گيلدي
كوموشدن كولك نوسونه دوغرو ،
اورده كي عكسي كندى ده گيلدي ؛
كوكلي بند ايدن بز سهردي بو ؛

گزدى سطحده صودن خلغلر ،
بليردي خاتكه ، آيك اون دوردي ،
ضاراركن قيزي ، مت ايدن روزگار
روجنه ، عشقندن ، بر چله نك ثوردي .

اوكوندنيزي ، أميرك قيزي
خاستا ... خالي ، بيشل گوزلوي ...
بيك بر خولايك وريدگي صيزي
دوندور باشنده ، آتمش چنيزي ...

ماشي ... او ، شيمدي ، حيران تولكسي
تيتره اينجده ابدى ايزل ،
طلمتده نوره چالان كولكسي
آلي قلبد ، نه حزين گيلدر ...

— بكاركي - ۳۴۰ — ارماه رضا

دها بيكلرجه وظيفه لرئز ياييلماش دوروركن بو وظيفه نك ايفاسي ده آرتق بزه دكل بزدن صوكره كله جكلره ترتيب ايتكمدهدر . كتابك ديكر محقيقه سنده اخطار اولونان باشقه بر وظيفه ايسه (ص ۷۵ ، س ۹) ده بزدن زياده حكومتك ايلك دوشونه چكي بو ايش اولاجقدي . صيرته بولكندبي وظيفه بوكني محل مقصوديه ايصال ايدميه نزلر ايچين برده بو انضمام ايدنجه آرتق يوروبه جك طاقمز قالماز . بن ؛ بو جهق حكومتك دوشونه چكني طن ايدميه نك آوونقمديم . توركاته عائد بيكلرجه اثرلري بر آرياه كيترمك كي معظم بر ايئي انحق حكومت ياييلير . فقط دهاعال لرئز بيله آوروپا ده كي علمي اثرلري لايقيه تعقيب ايدم منكن بويه برنجي ده بولونمق كندى كنديمزي آوونمق ديمكدر .

سوزني بيزتمزدن اول شوني سويله مكه مؤلف اثرنده دائما ساده برلسان قوللانمغه چايشيديني وموفق اولديني حلاله بعضاً مقابلي دوروركن عينا فرانسزجه كلر قوللانمسه هيچ برعنا ورمدم .

نثر:

ہوست رستانت مکتوب

قلی ہوشدی؟ بوم بوش... ووتون قلی بوش انسانلر کی،
اودہ بوکون بوتون وارلندہ صیقتی، ادلی اؤدرك کابوسلو
نچہلرینی دوبووردی...
— ہوستہ! —

اوقاف رخلجانبہ دوندی. ہوستہ، کوندلک حیانتہ برآز
ونک وایشیق ورہسیلہن بکاہ قوندی: رقاچ ارقداش مکتوبی...
بعضاً دوداقلردہ رقتہنہ اوپاندیراجیق بر خاطرہنک احیاسی،
بعضاً کیرسیکارہ یاش کتیرہ جک قدر حزن بریاد... اوقاف
تفک بعضی حوادثلر... ہمسی بو. معافیہ، ہرکونکی حیانتک
یکتسقاتی اینجہنہ بوسادہ شیلرک اولدجہ بویوک برقیق واردر.
رجحانک آلہ اوکوندہ براقچ مکتوب ویردیلر. ظرفری
بردر رخلجانبہ کوزدن کچریوردی:

— اوو! آبلامدن، بو، ملاحندن، بو عجباً عدویہنمی؟
خایر فخریہن. بو....

نہوت، بو طایفادیی بریازیدی. نہوردی، جووردی
وآولا اونی بیردی. یازی قادین یازیسنہ بکزیوردی وامضا
کاسراندی... رجحان، دوداقلرند. برکچوک کولوسہ مہانیہ،
بومکتوبی سوزدی. فقط صوکرہ سیم سیاہ قاشلری برآز
چانیلیدی وکوزلرندن برشمشک جلدی. نہایت قدر، کندیسندہ
مثبت ومنفی ہیچ برتائیر اوپاندیرمایان بوکچوک مکتوب،
صوک جملہسیلہ کنج قیزی آدم عقلی سیکرلندیرمشدی:
اوندن ہوست رستانت ادرسہ جواب بکلورلدی!

اولا، بونی غیرقابل تحمل بر حقارت صایدی، آلدہ کی
زاوالی مکتوبی بارچالماق ایستدی. صکرہ بردن برہ کولدی.
ہرکس اونی نہ بیلہ جکدی؟... ووتون حیانتہ — حق بعضاً
جوق صراق ایستدیکي خالدہ — ہوست رستانت ادرسہ بر نک

رضا نور بیک تورک تاریخی، عموم تورک تاریخی حقہ
شمولی بر اساس معلومات ورمور ایسمہ شیمدیلک بر
احتیاسی نظمین ایدہ بیلہ جکندن مؤلفی تبریک وتشکر اتمک
ہر فارک بورجی در.

آرتق بو صورتہ تالیف وترجہ انجمنیہ دہ ہوشہ آندینی
طاشلردن بردانسی داہا ہدفہ اصابت ایتدیکندن اوکونہ بیلیر.

صین نامی

گلہ یازمامشدی... بویہ مکتوبلری دائماً استخفافہ، بعضی بعضی
نفرتہ، نادرآدہ غریب بر مراقبہ قارشیلامشدی... فقط
جو جوقلر دوروسی کچیردکن صوکرہ، کیمسہ اوکا آرتیق
بویہ کستاخجہ معاملہ بہ جسارت ایتہمشدی. یالکز بویکون...
رجحان، دوداقلرینی بوکدی؛ بو اوقاف کاغذ بارچاسنی بر
کوشہ بر اراقدی، واونی اورادہ اونوندی...

آرادن بلکہ اون کون کچمشدی. رجحان عینی بازیہ بر مکتوب
دہما آلدی. آولا او قومادن اعادہ ایتیکی دوشووندی. فقط
صوکرہ اینجہنکی اینجہ تجسسک سوقلہ طرفی بیردی. مکتوب
داہا ووزوندی. و... و... رجحان یاری بردہ طوردی....
جوق غریبی شی، بومکتوب رجحانی علاقہ دار ایتشدی!...
نصیمی، نہ اینجدن براقادہ ایدی... اوکا غریبہ ازوادن
مظلم وظالم جسارلہ بوغولان زواللی بروحدن بحث ایدیوردی.
صوکرہ، آرتیق بو قورقو لو دیوغلردن اوصاڈینی، ازراقردہ
کندیسنہ شفقت و صمیمیتلہ کولہن طائلی کوزلرہ قوشمق؟
اونلرک الہی نوریلہ اینجہنکی قازاکنی ییماق ایستدیکي سولیوردی.
بونلر فوق الاماء جملہر دیکلیدی؛ بونلری زواللی رجحان او قدر
جرق دیکلہمشدی... فقط نیجین شیمیدی بو قدر طائلی و
مؤزدیلر؟...

مکتوبی تکرار اوقودی. اینجہنہ روحہ یابانچی کلہن بر
جملہ بیلہ یوقدی. اوقدر سیکرلندی «ہوست رستانت» گلہ سی
بوسفر یار یارامشدی... ہم بو، مطلقاً، رجحانی طاینان بریدی.
«کوزلیکیز» درکن رجحان کوزلرینک قازاکنی اینجہنہ بر جفت
طائلی ایشیق بارچاسنک ترہ دیکنی حس ایدیوردی. فقط
رنکھری؟... رنکھری سیلہموردی... عجباً جیقیشیلیمیدلر؟...
بوقسہ قرالی؟... بلکہدہ ساہیدیلر... سیاہ... سیم سیاہ...
اسرارلی کیجہلر قدر درین و سیاہ!

رجحان بولڈنڈ نچلہ ساہترجہ کندینی براقدی... ساہترجہ،
وداسندہ آلری کوزلرینہ قابلہ، دوشووندی... صوکرہ،
دوغرولدی؛ اوبرقاپدہ اوزانمش، کندیسیلہ زمان، زمان،
شا قالاشان آرقداشہ سسلہندی:

— اگر مجھولہ خطاب اتمک عادم اولسہ بدی... اگر
ہوست رستانت گلہسندہ ایکرہ جک قدر سیکرلنسہ بدم.....

— ہی، صوکرہ...؟ صوکرہ...؟

— بلکہ بو جوجہ جواب یاراجقدم!

— !... !

مآلہ نصرت